

REVMATIK KASALLIKLARGA CHALINGAN BOLALAR VA O'SPIRINLARNING SHAXSIYATINI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI

Yunusov D.M.

Andijon davlat tibbiyot instituti

Annotatsiya

Maqolada bemorlar va ularning oilalarini har tomonlama psixologik va pedagogik qo'llab-quvvatlash dasturini aniqlash maqsadida AVKTBSda o'tkazilgan tadqiqotning ba'zi natijalari keltirilgan. Revmatik kasalliklardan aziyat chekadigan bolalar va o'spirinlarning shaxsiyatining rivojlanish xususiyatlari ko'rib chiqiladi.

Kompleks rehabilitatsiya tizimida psixologik yordamning asosiy yo'nalishlari aniqlandi.

Kalit so'zlar: revmatik kasalliklar, psixologik qiyinchiliklar, shaxsni rivojlantirish xususiyatlari, davolash va rehabilitatsiya jarayonida bolalar va o'spirinlarni psixologik qo'llab-quvvatlash.

PERSONALITY DEVELOPMENT FEATURES OF CHILDREN AND ADOLESCENTS WITH RHEUMATIC DISEASES

Yunusov D.M.

Andijan state medical institute

Abstract

The article presents some of the results of a study conducted at ARMChH in order to determine a program for comprehensive psychological and pedagogical support for patients and their families.

The peculiarities of personality development of children and adolescents suffering from rheumatic diseases are considered. The main directions of psychological assistance in the complex rehabilitation system are defined.

Keywords: rheumatic diseases, psychological difficulties, personality development features, psychological support for children and adolescents during treatment and rehabilitation.

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ЛИЧНОСТИ ДЕТЕЙ И ПОДРОСТКОВ С РЕВМАТИЧЕСКИМИ БОЛЕЗНЯМИ

Юнусов Д.М.

Андижанский государственный медицинский институт

Аннотация

В статье представлены некоторые результаты исследования, проведенного в АОМПДБ с целью определения программы комплексного психолого-педагогического сопровождения пациентов и их семей.

Рассмотрены особенности развития личности детей и подростков, страдающих ревматическими болезнями. Определены основные направления психологической помощи в системе комплексной реабилитации.

Ключевые слова: ревматические болезни, психологические трудности, особенности развития личности, психологическое сопровождение детей и подростков в процессе лечения и реабилитации.

Dolzarblik. Tibbiyotning dolzarb va murakkab muammolari orasida revmatik kasalliklarni davolash masalalari, masalan, balog'atga etmagan idiopatik artrit, tizimli qizil yuguruk, tizimli vaskulit, tizimli skleroz va boshqalar mavjud. Kasallikning ko'payishi munosabati bilan zamonaviy jamiyatda revmatik kasalliklarga chalingan bolalarga yuqori malakali psixologik, tibbiy va ijtimoiy yordamni rivojlantirish masalalariga tobora ko'proq e'tibor qaratilmoqda [3].

Surunkali progressiv kasalliklar bo'lib, ba'zi hollarda bolaning nogironligi va tizimli, uzoq muddatli kasalxonaga yotqizilishiga olib keladi (yiliga 1-2 oydan 6 oygacha), revmatik kasalliklar bir qator psixologik qiyinchiliklarga ega bo'lib, ular hissiy, shaxsiy va motivatsion sohaning buzilishi, aloqa, o'z-o'zini anglashning rivojlanishidagi buzilishlar, ijtimoiy moslashuvning paydo bo'lishi va boshqalar.

Yuvenil revmatoidli artriti (YURA) – bu erta nogironlikka olib keladigan bolalarda og'ir surunkali halokatli-yallig'lanishli qo'shma kasalliklarning heterojen guruhi [2].

Ushbu kasalliklar guruhining etakchi klinik ko'rinishi sinovial membrananing yallig'lanishi, bo'g'imlarning suyak-xaftaga to'qimalarining yo'q qilinishi. Faqatgina pediatriya amaliyotida uchraydigan YURAning tizimli varianti bilan artritdan tashqari, bo'g'imdan tashqari og'ir namoyishlar ham mavjud: yillar davomida davom etadigan yuqori isitma, serozitlar, karditlar, pnevmonitlar, gematologik kasalliklar, rivojlanishdagi kechikish. Shuni ta'kidlash kerakki, odatda bolaning patologik somatik holatini aks ettiruvchi fizik, laboratoriya va instrumental ma'lumotlar shifokor va ota-onalarning nuqtai nazarida bo'ladi.

Shu bilan birga, kasallikning surunkali kechishi, og'riq sindromi, harakatlarning cheklanishi, bolalik holatiga kirib boradigan tez-tez uzoq muddatli kasalxonaga yotqizish, albatta, bola uchun kuchli yomonlashtiruvchi omil ekanligi ma'lum [1, 5]. Bolalarda bo'g'imlarning surunkali og'rig'i tufayli vosita faoliyati buziladi, yurish o'zgaradi, ob'ektlarni ushlab turishda qiyinchiliklar paydo bo'ladi, bu esa o'z navbatida o'rganishda qiyinchiliklarga, hayotiy ko'nikmalarni egallashga olib keladi.

Shunday qilib, bo'g'imlarning deformatsiyasi va ko'p yillar davomida bolalar hayoti bilan birga keladigan og'riqning surunkali tabiati, mehnat qobiliyatining sezilarli yoki to'liq yo'qolishi o'zini namoyon qilish sohasining torayishiga, o'zini anglashga, shaxsning ishlashi va rivojlanishi uchun muhim bo'lgan ijtimoiy aloqalarni shakllantirishdagi qiyinchiliklarga, normal oilaviy hayotning buzilishiga olib keladi. rivojlanayotgan qaramlik hissi bilan. Bunday holatlar kasallikning bir qator psixologik, hissiy va ijtimoiy oqibatlariga hamroh bo'ladi [4].

Shuni ta'kidlash kerakki, so'nggi o'n yilliklarda bemorni individual xususiyatlar spektriga ega bo'lgan shaxs sifatida tushunishda o'zgarishlar yuz berdi – fiziologik, psixologik, ijtimoiy. Bemorni bunday tushunish mantiqiy va tizimli ravishda Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) tomonidan belgilangan sog'liqni saqlash ta'rifi bilan bog'liq. JSST Nizomiga ko'ra, "salomatlik nafaqat kasallik va jismoniy nuqsonlarning yo'qligi, balki to'liq jismoniy, aqliy va ijtimoiy farovonlik holatidir" [2].

An'anaga ko'ra, YURAda farmakoterapiyaning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat: yallig'lanish va immunologik faollikni bostirish; kasallik faolligining laboratoriya ko'rsatkichlarini normallashtirish; bo'g'imlarda tizimli namoyishlar va yallig'lanish jarayonini to'xtatish; bo'g'imlarning funktsional qobiliyatini saqlab qolish; bo'g'imlarning yo'q qilinishini oldini olish yoki sekinlashtirish; remissiyaga erishish; bemorlarning hayot sifatini yaxshilash; terapiyaning yon ta'sirini minimallashtirish. Ammo remissiya rivojlanishida va kasallikning qaytalanishining paydo bo'lishida psixologik omillar ham muhim rol o'ynashini unutmang.

Tadqiqotning maqsadi. Kasallikning turli og'irliklarida bolaning kasallikka bo'lgan munosabati turlarini aniqlang.

Tadqiqot usullari materiallari. Revmatik kasalliklarga chalingan bolalar va o'spirinlarning shaxsiy va xulq-atvor xususiyatlarini o'rganishga kompleks yondashuvni amalga oshirish. Ushbu tadqiqotda biz bolalarning individual va yosh xususiyatlariga qiziqdik. Vazifalarni hal qilish uchun eksperimental va klinik tekshirish usuli tanlandi.

Ishda quyidagilar amalga oshirildi: kuzatuv strategiyasi (kiritilgan kuzatuv, tuzilgan suhbat, so'rovnoma), aniqlash strategiyasi (so'rovnoma, proektsion usullar), qiyosiy yosh tadqiqot usuli, olingan ma'lumotlarni statistik tahlil qilish usullari.

Tadqiqot natijalari. Yosh idyopatik artrit bilan og'rikan bolalarning kasallik va davolanishga bo'lgan munosabatini o'rganish natijalari shuni ko'rsatdiki, 7-11 yoshdagi bolalar o'zlarining kasalliklarini ichki patologiyani tushunmasdan to'g'ridan-to'g'ri sezadilar. 12-17 yoshdagi o'spirinlar artritni jiddiy kasallik deb bilishadi, tashqi ko'rinish bilan bog'liq tashvishlarni boshdan kechirishadi va davolanish natijalarini baholashlari mumkin.

Shunday qilib, revmatik kasallikka chalingan bola o'ziga xos qiyinchiliklarga duch keladi, natijada u bir qator psixologik xususiyatlarga ega. Bu bolalar, albatta, psixologik yordam olishlari kerak. Biroq, hozirgi kunga qadar revmatik kasalliklarga chalingan maktabgacha yoshdagi bolalarning shaxsiyati va xulq-atvorini rivojlantirish masalalari to'liq yoritilmagan.

So'nggi paytlarda qayd etilgan kasallikning dastlabki debyutlari sonining ko'payishi tufayli bu masalalar alohida ahamiyat kasb etmoqda. Revmatik kasalliklarga chalingan bolalar va o'spirinlarda turli yoshdagi psixologik qiyinchiliklar tabiatidagi farqlar o'rganilmagan bo'lib qolmoqda, ushbu toifadagi bemorlarni psixologik va pedagogik qo'llab-quvvatlash dasturi ishlab chiqilmagan. Tekshirilgan bemorlarning keng yosh oralig'i (maktabgacha yoshdagi bolalar, boshlang'ich maktab o'quvchilari va o'spirinlar) nafaqat revmatik kasalliklarga chalingan bolalarning psixologik xususiyatlarini aniqlashga, balki bolaning yoshiga qarab ushbu xususiyatlarning dinamikasini kuzatishga imkon berdi.

Xulosa. O'smirlar bilan ishlashning guruh shakli muloqot motivatsiyasini oshirish va muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan bo'lishi kerak. Trening revmatik kasalliklarga chalingan bemorlarga muloqot va bo'sh vaqtlarini o'tkazish orqali tengdoshlariga hissiy yordam olish va berishni o'rganish, o'z-o'zini qo'llab-quvvatlash usullarini topish, maqsadlarni belgilash va ularga erishish qobiliyatini rivojlantirish, o'z kelajagini rejalashtirish, hayotiy qadriyatlar va istiqbollarni aniqlash, o'z tanlovlarini amalga oshirish, faol hayotiy pozitsiyani shakllantirish, o'z hissiy holatlari va ehtiyojlarini anglash.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Алексеева, Е. И. Ревматические болезни у детей: клинические рекомендации для педиатров [Текст] // Союз педиатров России, ФГАУ Науч. центр здоровья детей Минздрава России, ГОУ ВПО Первый Московский мед. ун-т им. И. М. Сеченова Минздрава России / Алексеева Екатерина Иосифовна и др. ; под ред. А. А. Баранова, Е. И. Алексеевой. - М. : ПедиатрЪ, 2016. - 144 с.
2. Буслаева А.С. Особенности развития личности детей и подростков с ревматическими болезнями // Вопросы современной педиатрии. 2012. №

6. С. 92–97 [Buslaeva A.S. Osobennosti razvitija lichnosti detej i podrostkov s revmaticeskimi boleznyami // Voprosy sovremennoj pediatrii. 2012. № 6. S. 92–97 (in Russian)].
3. Зелтынь А.Е., Фофанова Ю.С., Лисицына Т.А. и соавт. Хронический стресс и депрессия у больных ревматоидным артритом // Социальная и клиническая психиатрия. 2009. Т. 19, № 2. С. 69–76.
4. Lopez, W. L. The relation between parental psychological distress and adolescent anxiety in youths with chronic illnesses: The mediating effect of perceived child vulnerability [Text] / W. L. Lopez et al. // Children's Health Care. -2008. - №37, p. 171-182.
5. Brandt E.R., Yarwood P.J., McMillan D.J. et al. Antibody levels to the class I and II episodes of the M protein and myosin are related to group A streptococcal exposure in endemic populations. //Int Immunol. – 2001. – Vol.13, №10. – P. 1335-1343.